

Paranın Değeri, Yani Ahlakîliği: Bırakalım Őu «Toplumsal» Lafını
Artık!

İster pirinç, ister kumaŐ, ister sikke, ister banka notu olsun, para doğal olarak algılanan nitelikleriyle bağıntısız bir değer gösterir. Bu değer ne bir hayaldir, ne de insanın kendisine özgüdür, bediîdir. Sınanabilir. Bu sınamadaki ölçüm süreci ilmi ölçüm süreçlerine benzer. Altı kilogramlık pamuğun ağırlığını yaylı tartı ile ölçen ibrenin altıyı gösterdiğini görür. Benzer biçimde elinde bir miktar para olan bununla belli miktarlarda kasaptan et, manavdan sebze, fırından ekmek, tuhafiyeciden dğme, konfeksiyoncudan elbise, camcudan cam alabilir. Pamuğu tartanın elindeki tartının ibresi bir kere altıyı göstermiŐtir, ama bu bir kerelik midir? Hayır, ikinci, üçüncü ve sonraki denemelerinde de aynı sonuç çıkar? Ya paranın alım gücünün durumu nedir? Aynı. Pamuğu tartan deęiŐtięinde sonuç deęiŐir mi? DeęiŐmez. Paranın alım gücünü ölçen deęiŐtięinde de durum aynıdır. Bu durum, paranın alım gücünün, değerinin ölçümünün sanki pamuğun ağırlığının ölçümü gibi ilmi bir ölçüm olduğu hissini doğurur. Ancak paranın değeri yer ve zamana göre deęiŐebilir. Halbuki bu dünyada nerede ve ne zaman ölçülürse ölçülsün belli bir miktar pamuğun ağırlığı aynı çıkar. Ancak dünyada altı kilogram gelen pamuk baŐka bir dünyada bir kilogram gelir; dolayısıyla, paranın değerinin yerden yere (rneğin yan yana duran iki dükkandan birinden ötekine) ve zamandan zamana farklılık göstermesi, yerle ve zamanla baŐka bir dünyaya geçilmiŐ gibi bir durum ortaya çıkarır. Üstelik bu dünya deęiŐimi yalnızca yer ve zaman deęiŐimiyle olmaz, kiŐiden kiŐiye de sapmalar olur. Bir bakkal sevdiğine biraz çok mal, hoŐlanmadıęına biraz az mal verebilir. Bunlar sıcaklığa bağlı olarak yayın niteliğinin deęiŐmesi ya da benzer bir tali nedenden dolayı pamuğun tartıldığı tartının ibresinin altıdan farklı bir büyüklüğü göstermesine benzetilebilir. Ancak pamuğun ağırlığının deęiŐen ölçümle deęiŐtięi düŐünülmez, buna karşın paranın değeri yalnız alıŐveriŐle ortaya çıkar ve ölçüm hatası söz konusu değildir; yani bu parayla Őu kadar mal alınıyorsa paranın değeri o kadardır. Paranın değeri alıŐveriŐte alabildikleri kadarsa da dolandırıcılık, kandırmaca, haksızlık, istismar ve benzerlerinden söz edilebilir. BaŐlangıçta farklılık arz edermiŐ gibi görünse de sonuçta aynı kapıya çıkan yasalar ve yasaların zorla dayatılması konusu Őimdilik bir yana bırakılırsa, neyin dolandırıcılık, kandırmaca, haksızlık, istismar ve benzerleri olduğu, neyin olmadığı doğal olarak değil, ahlakî olarak belirlenir.

Paranın Değeri, Yani Ahlakîliği: Bırakalım Őu «Toplumsal» Lafını
Artık!

Zihne ussal bir yapı olarak yansıyan olarak toplumda ya da ussal bir yapı, bir düşün olarak toplumda paranın çözümlenmesi, toplumla ilgili tüm sınırlandırılıcıkları ve yanıtıcılıkları fazlasıyla barındırır. Buna göre toplumun atomik parçaları olan bireylerin hepsi paranın değeri varmış gibi düşünüp buna göre davrandıklarında her bir birey için paranın değeri varmış gibi davranması yapabileceklerinin en iyisidir. Paranın para olarak algılanışı, paraya ve parayla ilgili yapılanlar temelde ussal değildir, parayla ilgili tutum ve davranışlar el yordamıyla gelişir, pratikte yapılan ussalaştırmalar ya herşey bittikten sonra yokumsadıkları az olmayan hafızada geçmişe bakılıp ussal bir açıklama geliştirme, ya da çarşıda değışmek üzere evde hesap yapmanın ötesine geçmez. Bizzat parayla uğraşanlar bile, ne üdüğü belirsiz sayılarla oynarken, bilerek ya da bilmeyerek işlerini Allah'a havale ederler. Paranın ne olduğu konusundaki toplumdan yola çıkan ussal temellendirmeler, çelişik bir usun kendiyle boş boş böbürlenmesinin ötesine geçemez.

Paraya değeri kazandıran tek tek insanların düşündükleri/hissettikleri/yaptıkları değildir. Para kendini tek tek insanlara bir zorunlulukmuşcasına dayatır. Değer zihinsel bir varlık olarak değil de, bir değış tokuş sürecinin ifade edilme yollarından biri olarak görüldüğünde paranın değeri pratikte yadsımak olası değildir. Paranın değeri değışmesi ya da ortadan kalkması konusunda tek tek insanlar çaresizdir, paranın para olmaktan çıkması top yekun bir ahlakî değışimle, parayı para yapan ahlakın değışmesi ya da ortadan kalmasıyla mümkün olabilir. Buna karşın insan paranın değeri sürekli farketmek zorunda kalsa da bu değeri ne olduğu belirsizdir, üstelik durmaksızın değışir.

Türkali Mah., Beşiktaş, Kasım 2004